

СНСД

Савез независних социјалдемократа

Секретаријат СНСД, Краља Петра II бр.15, 78000 Бања Лука; Тел.: 051/318 492, Факс: 051/318 495; sekretarijat@snsd.org, www.snsd.org

ГЛАВНИ ОДБОР СНСД

**Информација о пренесеним надлежностима
Републике Српске на ниво БиХ и поступку
враћања надлежности**

Пале, 28. октобар 2021. год.

Информација о пренесеним надлежностима Републике Српске на ниво БиХ и поступку враћања надлежности

Након што је Дејтонски споразум ступио на снагу, крајње децентрализована политичка структура БиХ дефинисана Уставом БиХ нашла се на удару бошњачких политичких структура и њихових покровитеља у међународној заједници, укључујући ОХР. Постепено и противправно замјењивали су дејтонску структуру дисфункционалном децентрализованом државом. Високи представник је годинама прибјегавао незаконитим одлукама и присили спроводећи план бошњачких политичких странака да се власт централизује, а посљедњи високи представник је пред сам истек свог мандата неовлашћено и незаконито покушао наметнути цензорски закон којим се грубо крше Устав и међународно право. Осим неправде коју је дејтонском уставном уређењу БиХ нанијела злоупотреба положаја високих представника, током година су бошњачке структуре уз свесрдну подршку дијела међународне заједнице почеле да користе своју доминацију у институцијама БиХ - које су често формиране противправно, одлукама и присилом - да додатно уруше аутономију два ентитета и два конститутивна народа гарантоване Дејтонским споразумом. Уставни суд БиХ, са страним судијама, врло често се користи као политички инструмент за противправно мијењање дејтонске структуре, на штету ентитета и конститутивних народа.

Без обзира на дугогодишње бескрупулозне нападе на Устав и уставно уређење БиХ учињене у настојању да се противправно развласте ентитети и два конститутивна народа, немогуће је пренебрегнути чињеницу да је Анекс IV саставни дио Дејтонског споразума и један од provedбених аката овог међународног споразума, који у потпуности подлијеже Бечкој конвенцији о уговорном праву. То значи да је, сходно члану 40. Бечке конвенције, Анекс 4. немогуће измијенити без провођења процедуре прописане чланом 10.1. Устава БиХ.

Према члану 10.1 Устава БиХ измјене и допуне Устава БиХ доносе се двотрећинском већином присутних посланика Представничког дома. Не тражи се чак двотрећинска већина укупног броја посланика Представничког дома, нити се тражи сагласност Дома народа који заједно са Представничким домом (члан 4.3.ц. Устава БиХ) има уставну надлежност за доношење закона као аката ниже правне снаге у односу на устав. То говори да је гласање само у

једном дому Парламентарне скупштине тек технички дио провођења претходно закљученог анекса између два ентитета који су потписници Анекса 4. као Устава БиХ.

Узевши у обзир штету која је нанесена вишедеценијским противправним дјеловањем високих представника и континуираним антиуставним развлашћивањима Републике Српске од стране Уставног суда БиХ, као и другим активностима нелегитимних институција које су резултат наметања неуставних закона, неопходно је анализирати степен одступања институционалног и правног оквира Републике Српске и БиХ у односу на уставно уређење утврђено Анексом IV Дејтонског споразума, те одлучити о корацима које је потребно предузети у циљу заштите уставних права Републике Српске гарантованих Дејтонским споразумом.

- **Активности којима је грубо нарушено дејтонско уставно уређење БиХ**

Посматрајући активности бројних актера унутар и изван БиХ, могло би се рећи да Дејтонски споразум, иако закључен под претпоставком да су све стране имале намеру да га у „доброј вјери“ спроводе, нажалост, није ни добио прилику да буде примијењен. На бројне је начине приступано покушају његових измјена, од различитих „пакета уставних промјена“, преко неовлашћених и неуставних наметања закона одлукама високих представника, до нечувених прегласавања у Уставном суду БиХ или узурпирања улоге уставотворца које су поједине судије приграбиле злоупотребом и прекорачењем својих овлашћења.

Све такве активности којима је урушавана дејтонска структура БиХ дешавале су се и дешавају се уз прећутну сагласност дијела међународне заједнице која, ни након више од деценије позивања из Републике Српске на досљедност у поштовању и спровођењу Дејтонског споразума, не жели да прихвати свој дио одговорности за данашње стање у БиХ. Показало се сасвим јасно да покушаји унитаризације и централизације БиХ по мјери бошњачког народа, уз истовремену дискриминацију и мајоризацију српског и хрватског народа - не може бити рецепт за успјех.

- Дјеловање високих представника - злоупотреба незаконитих бонских овлашћења у сврху централизације БиХ

Високи представник често је централизовао функције простом одлуком, нпр. као када је формирао Суд БиХ и Тужилаштво БиХ или наметањем амандмана на уставе оба ентитета да би рашчистио пут за централизовано именовање судија и тужилаца. Високи представници креирали су и многе друге институције на нивоу БиХ путем одлука, нпр. Регулаторну агенцију за комуникације, Јавни сервис БиХ и Високи судски и тужилачки савјет и преносили кључне надлежности са ентитета на ниво БиХ.

Многе промјене издејствоване су пријетњама и присилом усмјереним против изабраних званичника, нпр. као када је директно доставио Парламентарној скупштини БиХ закон којим је основана Обавјештајно-информативна агенција и наредио усвајање.

Један од најтежих удараца за грађане БиХ и њихова права лежи у одредби садржаној у одлукама високог представника којима се „октроишу“ закони и према којој „закон ступа на снагу одмах као закон БиХ на привременој основи, све док га Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине не усвоји у истом облику, без измјена и допуна и без додатних услова“. Такви закони су, обично под великим притиском, усвајани у Парламентарној скупштини, али ни то им није могло дати потребан легалитет, јер нису донесени у складу са Уставом БиХ. Наиме, сви наметнути закони које је потврђивала Парламентарна скупштина позивајући се на члан 4.4.а. Устава БиХ су неуставни, јер Устав БиХ јасно прописује: „Парламентарна скупштина је одговорна за доношење закона за спровођење одлука Предсједништва или извршење надлежности Парламентарне скупштине према овом Уставу“ па стога није ни имала надлежност да усваја законе које је наметао високи представник.

Високи представник је чак, под плаштом провођења Одлуке Уставног суда БиХ број У 5/98, наметнуо амандмане на уставе ентитета, грубо нарушивши уставни принцип асиметричности државотворних ентитета. То је потпуно јасно из примјера Вијећа народа у Републици Српској које је наметнуто амандманима Високог представника на Устав Републике Српске и које Устав БиХ не познаје нити му може додијелити икакву надлежност, за разлику од Дома народа у Парламенту Федерације БиХ који је има надлежност према члану 5.2.д. Устава БиХ.

О незаконитости бонских овлашћења много је написано и речено, али суштина је у чињеници да је њиховом нелегитимном и неовлашћеном употребом учињено много штете и да је таквим, неуставним, дјеловањем доведена у питање одрживост БиХ, управо због прекомјерног урушавања положаја и права ентитета и конститутивних народа.

• Одлучивање Уставног суда БиХ

Према Уставу БиХ, привремено петогодишње рјешење састава Уставног суда подразумијевало је да у његовом саставу буде укупно 9 судија – по два из сваког конститутивног народа и три странца које бира председник Европског суда за људска права, након консултација са Председништвом БиХ. Како је вријеме показало, неријетко се догађало да високи представник без икаквог правног основа наметне закон којим се са ентитета на нивоу БиХ преносе надлежности, а онда то Уставни суд БиХ прогласи уставним, и то прегласавањем 5:4, на начин да двоје судија Бошњака заједно са трома страним судијама прегласају српске и хрватске судије. Дакле, три стране судије формирале су чврст савез са двојицом бошњачких судија који подржавају неуставну централизацију БиХ, потврђују противправне одлуке високог представника и подривају права ентитета и конститутивних народа БиХ.

Осим свесрдне помоћи коју је Уставни суд БиХ пружио настојањима високог представника у неуставном преносу ентитетских надлежности на БиХ, посљедњу деценију на дјелу су перфидни и бескрупулозни покушаји отимања имовине Републике Српске (пољопривредно земљиште, шуме) и опструисање провођења пројеката од јавног значаја на територији Републике.

Уставни суд БиХ на бошњачке захтјеве спремно доноси различите одлуке с циљем одузимања надлежности Републике и њиховом преносу на заједничке институције. Често се бирају посебно осјетљива питања попут грба, химне, Дана Републике или везана за територију и имовину Републике – пољопривредно земљиште, стварна права, концесије, шуме... све ове одлуке Уставни суд доноси уз образложења која немају стварно утемељење у Уставу БиХ, али уз дозу самоувјерености коју црпе искључиво из одредбе 6.4. Устава БиХ „Одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће“.

Када највиши суд, који је дужан да се држи Устава и дјелује као његов заштитник, игнорише текст устава, шаље поруку политичким лидерима и грађанима БиХ да закон - чак и највиши закон у земљи, може да се заобилази како је коме драго.

Одлуке суда којима је грубо нарушено уставно уређење БиХ и подјела надлежности, а чиме су оштећена права ентитета и конститутивних народа гарантована Дејтонским споразумом, требало би да буду проглашене ништавим на територији Републике Српске.

• Утицај интервенционизма дијела међународне заједнице

Бројне стране силе и њихови званичници су током низа година употребљавале различите механизме да би стране у БиХ привољеле и принудиле да спроведу циљеве из различитих програма који би требало да побољшају статус, било политички или економски, БиХ и њених грађана. Високи представници су, уз нијемо посматрање већине чланова међународне заједнице користили различите начине да се народ, односно њихови лидери приморају да прихвате одређене реформе или пренос надлежности са ентитета на ниво заједничких институција, а неријетко су у питању биле пријетње усмјерене ка личности функционера који обавља одређену дужност.

Упркос упорним и дугогодишњим настојањима дијела међународне заједнице да подржи централистичке тенденције и тежње кројене по мјери бошњачког народа, данас је и најупорнијем заговорнику циљева политичког Сарајева све јасније да заборављањем на потребе и захтјеве друга два конститутивна народа није могуће очувати одрживом и просперитетном сложена државну заједницу каква је БиХ.

Осим незадовољства због урушавања положаја и права гарантованих Дејтонским споразумом или због неуставног и незаконитог отимања имовине и надлежности, Република Српска и српски народ у БиХ за своје захтјеве и кораке утемељење имају у одредбама међународног споразума на чије спровођење и поштовање позивају већ више од деценије, скрећући пажњу свих потписница и гараната Дејтонског споразума на нужност поштовања међународног права и Устава БиХ.

Због свега наведеног, Република Српска је дошла у ситуацију која има само два избора - или потпуни политички и правни нестанак Републике, или враћање Републике Српске и БиХ на уставни оквир на који су пристанак дале

све стране уговорнице, а који је у међувремену оскрнављен. Република Српска, која свој државни континуитет веже за 9. јануар 1992. године, али и за историјске облике државног организовања Срба на овим просторима, мора кренути у процес враћања својих надлежности које су јој на силу или под пријетњом силе одузимане одмах након 1995. године, до данас. Дејтонским споразумом Република Српска је дефинисана као самостална Република у оквиру државне заједнице БиХ. БиХ, као изузетно сложена и неприродна творевина, може да опстане у будућности само као заједница два суштински самостална ентитета – Републике Српске и Федерације БиХ. Стога је потребно да институције Републике Српске, прије свих Народна скупштина Републике Српске, израде и усвоје законска рјешења која би вратила Републици Српској њене изворне надлежности.

Република Српска је формирала пет експертских тимова чији је задатак анализа пренесених надлежности, израда информација о пренесеним надлежностима и израда законских рјешења на основу којих би надлежности биле враћене Републици Српској. Експертски тимови својим радом покривају све области у којима је вршен пренос надлежности, а између осталог, то су области: фискалног законодавства, правосудних институција, питања одбране и безбједности, рјешење за нови Устав Републике Српске и евидентирање свих општих аката којима је извршен пренос надлежности и израда свеобухватног законодавства неопходног за нормално функционисање Републике Српске.

Процес враћања надлежности састоји се од неколико корака: израда извјештаја о стању у различитим областима, евидентирање закључака и одлука Народне скупштине Републике Српске које су раније донесене, припрема нових закључака и на крају усвајање новог законодавства (повлачење ранијих сагласности и доношење нових законодавних аката у свим областима).

Овај процес такођу укључује доношење одлуке о проглашењу ништавним закона о Суду, Тужилаштву и свим другим актима које је наметнуо Високи представник и усвојила Парламентарна скупштина БиХ. Након тога слиједи забрана рада рада органа и институција насталих из тих закона на простору Републике Српске са утврђеним роком у којем треба саме да се одселе, а ако се не одселе, путем интервенције органа Републике Српске.

Самостална Република Српска у дејтонској БиХ била је дефинисана Општим оквирним споразумом за мир у БиХ. Нелегалним, неуставним и присилним дјеловањем високих представника, Уставног суда БиХ и других институција ентитети су наметнутим законодавством и одлукама на нивоу БиХ остали без више од 140 надлежности. Међутим, такав пренос надлежности није уставан. У Уставу БиХ ништа није промијењено, те је и данас на снази Устав БиХ у свом оригиналном облику, измијењен само у погледу Брчко Дистрикта. Такав уставни основ даје Републици Српској за право да врати све своје оригинерне надлежности, у складу са уставном дефиницијом према којој су надлежности БиХ системом енумерације набројане у Уставу, док све остале надлежности припадају ентитетима. У наредним седмицама Влада Републике Српске би требала упутити у Народну скупштину Републике Српске сет закона којима ће бити враћане надлежности Републике Српске, а којима ће БиХ бити враћена на уставно стање. Једини начин за опстанак БиХ јесте поштовање текста Устава БиХ. У супротном, ако овакав реалан и сврсисходан приступ Републике Српске наиђе на оспоравња, Република Српска ће активирати право народа на самоопредјељење, које је дефинисано Повељом УН, која је интегрални дио Устава БиХ.